

KVINNANS ROLL I KYRKA OCH HEM

- en kritisk historisk, teologisk analys av liknelsen med slaveriet

Detta resonemang handlar om kvinnligt församlingsledarskap och dess relation till kulturella och historiska förändringar. Det kan ifrågasättas huruvida förespråkare för kvinnligt ledarskap kan använda avskaffandet av slaveriet som en fullständig liknelse för sin sak. Argumentationen bygger ofta på en uppfattning om att kristendomen har genomgått en "progressiv uppenbarelse", där den Helige Ande uppenbarar en djupare förståelse av Bibeln över tid. Slaveriets avskaffande används ibland som exempel på hur texter kan tolkas i ljuset av moderna värderingar.

Slaveriet

Historiskt sett byggde det antika slaveriet som på ett ondskefullt maktmisbruk mellan ägare och slav, där slaven helt saknade frihet eller möjlighet att påverka sin situation. Detta beskrivs bland annat i Gamla testamentet.

- **2 Mosebok 21:20-21** Om en man slår sin slav eller sin slavinna med en stav så att han dör under hans hand, ska han straffas. Men om slaven överlever en dag eller två, ska han inte straffas, eftersom han är hans egendom.

Slaven var ingen människa utan ett verktyg, en ägodel som man kunde göra vad man ville med.

- **3 Mosebok 25:44-46** Vad gäller dina slavar och dina slavinnor, så kan du ha slavar av de folk som bor runt omkring er. Av dem kan ni köpa slavar och slavinnor. Och ni kan även överlåta dem till era barn efter er som arvet till besittning. De ska vara era slavar för evig tid.

Men redan i Gamla testamentet fanns även något som pekade på att slaven inte enbart var ett verktyg, utan även hade ett människovärde.

- **Ordspråksboken 29:21** Den som låter sin slav leva i överflöd från ungdomen, kommer att få honom till en son till slut.

Nya Testamentet i Bibeln säger inte emot att människan ska arbeta för sitt levebröd och underordna sig sina "herrar" som slavar.

- **Kolossierbrevet 3:22-24** Ni slavar, lyssna på era jordiska herrar i allt och gör det med en glad och villig attityd, inte med ögonen på att vinna människors gillande, utan med uppriktigt hjärta, i respekt för Herren. Allt vad ni gör, gör det av allt hjärta som för Herren och inte för människor, eftersom ni vet att ni av Herren ska få den arvet som lön.
- **Efesierbrevet 6:5-7** Tjäna era jordiska herrar med fruktan och bävan, i uppriktighet av hjärtat, såsom ni tjänar Kristus. Gör det inte bara för att vinna människors gillande, utan som tjänare av Kristus, som gör Guds vilja av hjärtat. Tjäna med glädje, som om ni tjänar Herren och inte människor.

Dessa texter uppmanar till att tjäna sina herrar med en attityd av respekt och glädje, som om de tjänar Herren själv. Man är slav av fri vilja, likt Paulus kallade sig Kristi slav.

- **Romarbrevet 1:1** Paulus, en slav till Kristus Jesus, kallad till apostel, utsedd att predika Guds evangelium.

Ordet slav kan här översättas med "tjänare", vilket kanske är ett bättre ord som förtydligar skillnaden mellan att vara fri och ofri som arbetstagare. Det återställer tanken på att vi inte är slavar i den traditionellt negativa bemärkelsen, utan har fri vilja och ett människovärde som är lika värdefullt som sina ägares.

- **Kolossierbrevet 4:1** Ni herrar, ge era slavar det som är rätt och skäligt, med tanke på att ni också har en Herre i himlen.

Här betonas vikten av rättvisa och godhet i hur herrar behandlar sina slavar.

Således är inte själva slaveritanken nödvändigtvis fel. I stället för att se på slaveri som en ofri situation bör det tolkas som ett förhållande där det finns en möjlighet till sund kommunikation och respekt mellan herre och tjänare, inte ägare och slav, mer som dagens arbetsgivare och arbetstagare. Idag kan man ibland höra missnöjda arbetstagare säga att de är slavar, och då menas ofta att de känner sig ofria. Men Nya Testamentets tanke är inte att upplösa tanken om herrar och tjänare. Tjänaren ska böja sig för sin herre om denne av fri vilja valt att inta den positionen.

- **1 Timotheosbrevet 6:1-2** Alla som är under oket som slavar skall hålla sina herrar för värdiga all heder, för att inte Guds namn och läran ska bli smädat. De som har troende herrar, låt dem inte ringakta dem, eftersom de är bröder, utan låt dem tjäna dem desto mer, eftersom de som får nytta av deras tjänst är trogna och älskade.

Den tragiska verkligheten är att ägare och slav-förhållandet har fortsatt även efter Biblisk tid på vissa håll och kan än idag ses i form av exempelvis fenomen som ”trafficking”.

Frigörelse efter förtryck

I upplysningstidens kölvatten uppstod arbetarrörelsen som ett tecken på missnöje med förtyckande arbetsförhållanden. På liknande sätt utmanade frikyrkorna sin fångenskap i reformatörernas anda efter renässansen, och snart följde kvinnorörelsen som reste frågor om jämställdhet och rättigheter. Den faran som uppstår när nya ordningar, läror och regler införs, i rörelser som växer fram efter frigörelse från fångenskap är att dessa riskerar att "slänga ut barnet med badvattnet". Ideologier bör inte byggas på starka känslor. Det brukar sägas att man inte ska försöka reda ut konflikter när man är hatisk eller förbannad på något eller något, utan vänta känslorna har lugnat sig. Det finns en risk att man i sin iver att bryta med det som varit förtryckande, gör sig av med värden och principer som också har varit bra. Därför är det viktigt att vara försiktig och inte låta sig förblindas av känslor. Man bör pröva allt och behålla det som är gott. Jämförelser kan göras med olika moderna frigörelser, såsom HBTQI+-rörelsen, men även klimatrörelsen och ungdomsrevolter i olika sakfrågor, där starka känslor ofta driver förändring. I sådana situationer är det viktigt att ha en reflekterande och rationell ansats för att undvika att göra förhastade beslut.

Kvinnligt församlingsledarskap i kyrkan

Att församlingsledarrollen är förbehållen män i form av biskopar, äldste och präster framgår tydligt av Bibeln. Det finns inga texter som klart och tydligt placerar kvinnor i dessa roller, varken i Gamla eller Nya testamentet, eller i kyrkohistorien fram till upplysningstiden.

- **1 Timoteus 3:2** En biskop ska vara ostrafflig, en man med en enda hustru, nykter, förståndig, ordentlig, gästvänlig, lärare.

Denna passage indikerar en manlig norm för biskopsrollen och nedan nämns återigen specifikt män som biskopar.

- **Titus 1:6-7** beskrivs ledarskapskvalifikationer för män: Om någon är ostrafflig, en man med en enda hustru, som har trogna barn, som inte är anklagade för att vara vildar eller upproriska. Ty biskopen ska vara ostrafflig som Guds förvaltare.

Under upplysningstiden trängde individualismen in även i kyrkan, särskilt inom den protestantiska traditionen, som genom reformationen öppnat upp för humanistiska idéer (vilket inte ska förväxlas med att vara "human"). Det är viktigt att påpeka att detta inte handlar om männens eller kvinnornas värde, utan om att förstå sin roll i församlingen.

- **Galaterbrevet 3:28** Här är inte jude eller grek, här är inte slav eller fri, här är inte man och kvinna, ty ni är alla ett i Kristus Jesus.

Bibeltextern ovan används ofta av förespråkare av kvinnliga församlingsledarroller, men den beskriver huvudsakligen att alla tillhör Kristus och handlar inte om rollerna i församlingsledningen. Den säger inte heller något om rollerna i arbetslivet. Det är något som man anakronistiskt läser in med en annan tidsandas glasögon.

Kvinnor har emellertid andra viktiga ledande roller i församlingen, och de kan exempelvis få profetiska budskap som ska prövas. De kan även tillrättavisa manliga undervisare och andra underledare.

- **Apostlagärningarna 2:17-18** Och det ska ske i de sista dagarna, säger Gud, att jag ska utgjuta av min Ande över alla människor, och era söner och döttrar ska profetera.
- **Apostlagärningarna 21:8-9** Och nästa dag kom vi till Caesarea och gick in i Filippus, evangelisten, som var en av de sju, och stannade hos honom. Han hade fyra döttrar, som profeterade.
- **Apostlagärningarna 18:26** Och han började tala frimodigt i synagogan. Men när Priscilla och hennes man Aquila hörde honom, tog de honom åt sidan och förklarade för honom Guds väg mer exakt.
- **Lukas 2:36-38** Det fanns också en profetissa, Anna, dotter till Fanuel, av Asher stamm. Hon var gammal och hade levt sju år med sin man efter sin jungfrulighet, och hon var nu en änka som var över åttiofyra år. Hon stod i templet och tjänade Gud med fastor och böner natt och dag. Vid den stunden kom hon fram och prisade Gud och talade om barnet för alla som väntade på Jerusalems befrielse.

Roller i hemmet

På samma sätt gäller i hemmet att mannen har beslutsrätt och står till svars inför Kristus. Kvinnan ska lyssna till sin man, och barnen ska lyssna till sina föräldrar. Detta ger dock inte mannen rätt att på ogudaktigt sätt förtrycka sin familj.

- **1 Timotheosbrevet 5:8** Men om någon inte sköter sina egna, särskilt sina familjemedlemmar, har han förnekat tron och är sämre än en otrogen.

Istället är det meningen att han ska vara förstående och fatta beslut som gynnar familjens välmående.

- **Kolosserbrevet 3:18** Ni hustrur, underordna er era män, som det anstår i Herren.
- **1 Petrusbrevet 3:7** Likadant, ni män, bo med era hustrur på ett förstående sätt, som med det svagare kärlet, och ge dem den ära de är värda.

I många moderna hem, där världsliga ideologier har fått fäste, har mannen i vissa fall förlorat sin traditionella roll som överhuvud. Kvinnors och barns frigörelse från traditionella roller har fått ökad uppmärksamhet, och deras rättigheter lyfts fram. Detta är inte nödvändigtvis fel, särskilt när det handlar om att lyfta fram allas lika människovärde. Frågan om roller och uppgifter bör dock inte blandas samman med detta.

- **Romarbrevet 12:4-5** Ty liksom vi i en kropp har många lemmar, men alla lemmarna inte har samma uppgift, så är vi många en kropp i Kristus, men var för sig är vi lemmar som tillhör varandra.

Tyvärr dras dessa frågor ofta ihop, och begrepp som jämställdhet, människovärde, rättigheter och roller flyter ihop i en enda diskussion, vilket påverkar hur bibliska texter tolkas.

Även om det finns gott om fall där män missbrukat sin roll är det ofrånkomligt att världsliga ideologiers påverkan har lett till att mäns ledarskap ifrågasatts och i många fall underminerats, även inom kristenheten. Den moderna individualismen och humanismen har omvandlat traditionella maktstrukturer. Ordningen har vänts: i stället för Gud, kollektivet och individen har det blivit individen, kollektivet och Gud.

- **Kolosserbrevet 1:18:** Han är huvudet för kroppen, församlingen. Han är början, den förstfödde från de döda, så att han i allt skulle få främsta platsen.

Samma förändringar kan observeras i familjedynamiken, där maktbalansen mellan man, kvinna och barn har skiftat.

- **Efesierbrevet 5:23:** Ty mannen är hustruns huvud, liksom Kristus är församlingens huvud, han som är sin kropp, och han är frälsaren.

Men idag ser vi att kvinnor och barn i större utsträckning får beslutsrätt inom familjen. Detta ifrågasätter den bibliska synen på familjestrukturen, särskilt i en traditionell biblisk kärnfamilj med man, hustru och eventuella barn.

- **Kolossierbrevet 3:18-21** Ni hustrur, underordna er era män, som det anstår i Herren. Ni män, älska era hustrur och var inte bittra mot dem. Ni barn, lyssna på era föräldrar i allt, ty det är rätt. Ni fäder, reta inte era barn, så att de inte tappar modet.

Andra konstellationer motiveras av andra ideologiers syn på familjestrukturer.

Slutord

Dessa förändringar har inte bara påverkat familjen utan också trängt in i kyrkan, där modern ideologi har fått fotfäste och utmanar de bibliska normerna. Denna förändring innebär att många som förespråkar kvinnligt ledarskap kan falla tillbaka på idéer om jämlikhet och rättigheter, snarare än att se till den bibliska ordningen. Det handlar inte om att förneka kvinnors värde eller deras bidrag i församlingen, utan om att förstå att det finns specifika roller och ansvar som är bibliskt grundade, vilket är avgörande för att upprätthålla en fungerande ordning i både kyrka och samhälle.